

Arbetslivskommissionen för el-, automations- och energibranschen, lägesbild 2020–2021

Arbetslivskommissionen för el-, automations- och energibranschen har utarbetat en lägesbild av kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet i examina inom sitt område. Till arbetslivskommissionernas uppgifter hör att årligen producera information om kvaliteten på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnandet inom sitt eget område inom yrkesutbildningen (statsrådets förordning om yrkesutbildning 673/2017). För denna uppgift har arbetslivskommissionerna haft tillgång till uppföljnings-, bedömnings- och responsinformation bland annat från utbildningsförvaltningens statistik-, styrnings- och regleringstjänst samt den nationella informationsresursen KOSKI.

Prestationsuppgifter från 2020 blev tillgängliga för kommissionerna våren 2021. Eventuella korrigeringar som läroanstalterna gjort i KOSKI-data efter denna tidpunkt syns inte i denna lägesbild. Detsamma gäller statistiska uppgifter om antalet prestationer år 2021, som plockades från KOSKI-databasen i början av 2022. De granskade prestationsantalen publiceras senare i Utbildningsstyrelsens statistiktjänst på webbplatsen Vipunen.fi.

De uppgifter som används i lägesbilden har plockats direkt ur KOSKI-databasen i den form som läroanstalterna har anmält dem. Statistiken kan innehålla bristfälliga eller felaktiga uppgifter. Av tekniska skäl har exempelvis inte alla uppgifter som registrerats i läroanstalternas egna studieförvaltningssystem överförts korrekt till KOSKI-databasen, och uppgifterna statistikförs då under "ingen uppgift"/"inte anmält".

Som källmaterial har man exempelvis använt rapporter från kommissionernas besök, rättelseyrkanden och utlåtanden.

Antal avlagda examina och examensdelar

Avläggande av examina och examensdelar	2020		2021	
	hel examen	examensdel	hel examen	examensdel
Grundexamen inom el- och automationsbranschen	2 487	21 218	2 635	22 513
Yrkesexamen inom energibranschen	120	763	117	778
Kompetensområdet för kraftverksteknik	67		81	
Kompetensområdet för fjärrvärmeinstallation	22		13	
Kompetensområdet för elnätsinstallation	30		23	
Ingen uppgift	1		0	
Yrkesexamen inom el- och automationsbranschen	61	516	116	628
Specialyrkesexamen inom energibranschen	43	314	38	275
Kompetensområdet för kraftverksteknik	30		25	
Kompetensområdet för elnätsinstallation	7		6	
Kompetensområdet för fjärrvärmeinstallation	6		7	
Specialyrkesexamen inom el- och automationsbranschen	8	40	24	124
Totalt	2 719	22 851	2 930	24 318

** Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter. Avläggandet av examensdelar omfattar inte examensdelar som registrerats som lokala. Examina som är i en övergångsperiod syns inte i tabellen och ingår inte i antalet i tabellen.*

Examensdelar som mål/hel examen som mål

I fråga om målet att avlägga examensdelar och/eller hela examen ser man en ökning på 10 % i grundexamen inom el- och automationsbranschen. I yrkesexamen inom el- och automationsbranschen ser man en lätt tillväxt och i specialyrkesexamen inom el- och automationsbranschen ser man den största tillväxten.

Reflektioner

Utveckling av antalet examina och examensdelar

I yrkesexamen inom el- och automationsbranschen har avläggandet fördubblats för hela examens del.

Avläggandet av examina och examensdelar inom energibranschen har hållits i samma storleksklass.

Examensprestationer har inte registrerats i Koski-systemet på grund av att programvaran inte är kompatibel.

Marginellt avlagda examina och kompetensområden

Elnätsinstallationer har koncentrerats till installation av jordkablar hos nätbyggnadsbolag.

Avläggandet av Elstationsinstallationer har ökat, vilket förklaras av att de nya examensgrunderna passar bättre för arbetslivet. I de nya examensgrunderna har man fokuserat på dagliga aktiviteter i stället för på byggande, så att man lättare har kunnat välja denna examensdel. Det finns en tydlig efterfrågan i arbetslivet.

Examensdelen Elnätsinstallationer i ett elektrifierat bannät har inte avlagts alls, vilket förklaras av beställarnas och aktörernas parallella system för kompetenskrav, som innebär att det inte finns efterfrågan på examensdelen i fråga i arbetslivet.

Det finns efterfrågan på alla examensdelar inom kompetensområdet för kraftverksteknik, och de har också avlagts.

I yrkesexamen inom energibranschen har alla examensdelar avlagts.

Kompetensområde för elnätsinstallationer inom specialyrkesexamen: examensdelarna Förändringsplanering av elbanenät samt Underhåll och driftsarbete i ett elektrifierat bannät har inte haft prestationer enligt statistiken.

Anordnande av examina

Examen	Tillstånd för anordnande	Aktiva anordnare
Yrkesexamen inom energibranschen	15	8
Specialyrkesexamen inom energibranschen	14	6
Yrkesexamen inom el- och automationsbranschen	35	19
Specialyrkesexamen inom el- och automationsbranschen	23	7
Grundexamen inom el- och automationsbranschen	56	50

** aktiviteten fastställs utifrån om utbildningsanordnaren/läroanstalten har registrerat avläggande av examina eller examensdelar enligt de KOSKI-data som lämnats till kommissionen 2020 eller 2021.*

Uppgifterna hämtades i början av 2021 (för år 2020) och i början av 2022 (för år 2021), och har inte uppdaterats efter dessa tidpunkter.

Reflektioner

Förändringar i antalet tillstånd för anordnande av examen

Många anordnartillstånd har beviljats, men enligt statistiken har examina inte avlagts vid alla läroanstalter som fått anordnartillstånd.

Anordnande av examina

Arbetslivskommissionen är oroad över att läroanstalterna har rättigheter att anordna många olika examina, men i verkligheten inte ordnar vissa examina alls.

Fördelning av avläggandet av examina/examensdelar mellan utbildningsanordnare

För yrkes- och specialyrkesexamen inom energibranschen är examensanordnarna ännu uppdelade enligt kompetensområde, och de aktiva anordnarna är erfarna examensanordnare.

Man kan se en ökning i avläggandet av specialyrkesexamen inom el- och automationsbranschen.

Examensanordnandets geografiska och språkliga täckning

Anordnandet av grundexamen inom el- och automationsbranschen är väl fördelat geografiskt. Den språkliga befolkningsfördelningen är 3,5 %.

Yrkesexamen inom el- och automationsbranschen har en god geografisk täckning. Den språkliga befolkningsfördelningen är 2,6 %. Yrkesexamen inom energibranschen har endast ordnats på finska.

Specialyrkesexamina i el- och automationsbranschen samt energibranschen har endast ordnats på finska. Geografiskt finns de aktiva anordnarna i stora städer.

Kvalitet på genomförandet av yrkesprov och bedömningen av kunnande

Grundexamen inom el- och automationsbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov: Arbetsplats 31,37 %, läroanstalt 43,41 %, arbetsplats och läroanstalt 9,04 %, ingen uppgift 16,18 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen: Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 32,19 %, två lärare 23,89 %, arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 0,56 %, lärare 24,84 %, ingen uppgift 17,48 %.

Yrkesexamen inom el- och automationsbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov: Arbetsplats 17,68 %, läroanstalt 25,64 %, arbetsplats och läroanstalt 3,98 %, ingen uppgift 52,71 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen: Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 21,18 %, två lärare 1,27 %, lärare 64,97 %, ingen uppgift 12,42 %.

Specialyrkesexamen inom el- och automationsbranschen

Platser för avläggande av yrkesprov: Arbetsplats 23,39 %, läroanstalt 15,32 %, ingen uppgift 61,29 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen: Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 18,55 %, två lärare 1,61 %, lärare 45,16 %, ingen uppgift 34,68 %.

Yrkesexamen inom energibranschen

Platser för avläggande av yrkesprov: Arbetsplats 39,07 %, läroanstalt 1,8 %, arbetsplats och läroanstalt 2,06 %, ingen uppgift 57,07 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen: Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 35,99 %, två lärare 2,31 %, lärare 57,97 %, ingen uppgift 3,73 %.

Specialyrkesexamen inom energibranschen

Platser för avläggande av yrkesprov: Arbetsplats 55,27 %, läroanstalt 1,09 %, ingen uppgift 43,64 %.

Personer som fattat beslut om bedömningen: Lärare och arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 52,36 %, två lärare 1,09 %, arbetsgivare/arbetslivsrepresentant 0,36 %, lärare 43,27 %, ingen uppgift 2,91 %.

Medeltal för yrkesprov i studeranderesponsen inom yrkesutbildningen (avslutande enkät)

I studeranderesponsen inom yrkesutbildningen ser man en variation inom intervallet 4,0–4,8 i responsen i den avslutande enkäten för yrkesprovets del, vilket är en bra nivå.

** granskningsperioden för studeranderesponsen är 1.7.2019–31.12.2021. Bedömningsskala 1–5, där (5) betyder helt av samma åsikt, (4) delvis av samma åsikt, (3) delvis av samma och delvis av annan åsikt, (2) delvis av annan åsikt, (1) helt av annan åsikt.*

Reflektioner

Förverkligande av tvåpartsbedömning i bedömningen av kunnande

Tvåpartsbedömning har förverkligats väl i bedömningen av kunnande. Förverkligandet av tvåpartsbedömning diskuteras med läroanstaltens representanter i samband med besöken.

Motiveringar till ordnande av yrkesprov på läroanstalter

I grundexamen inom el- och automationsbranschen påvisas kunnandet i den första obligatoriska examensdelen i allmänhet i en läroanstaltsmiljö med tanke på elsäkerhets- och elarbetssäkerhetskraven samt den unga åldern. Säkerställandet av detta är problematiskt.

Examensprestationer har inte registrerats i Koski-systemet på grund av att programvaran inte är kompatibel. Arbetslivskommissionen får inte faktisk information.

Miljöer för yrkesprov och deras lämplighet för påvisande av kunnande

Grundexamen inom el- och automationsbranschen och dess examensdelar är omfattande och besvärliga att genomföra i en yrkesprovsmiljö. Examensdelarnas omfattning är större än vad som kan visas i yrkesprovsmiljön. Det är också en kostnadsfråga. På små orter finns inte nödvändigtvis arbetsplatser. Examensdelar som saknas kompletteras på läroanstalten.

Kunnandet i yrkes- och specialyrkesexamina visas huvudsakligen i arbetslivet. Det finns gott om arbetsplatser.

Generaliseringar om rättelseyrkanden

Man kan inte göra några generaliseringar gällande rättelseyrkanden. Arbetslivskommissionen har inte behandlat några rättelseyrkanden.

Situationen gällande planer för bedömning av kunnande

Inget att kommentera. Arbetslivskommissionen har inte behandlat några planer för bedömning av kunnande.

Förverkligande av personlig tillämpning i praktiken

Man har strävat efter att beakta den personliga tillämpningen i praktiken. Arbetslivskommissionen diskuterar förverkligandet av den personliga tillämpningen med läroanstaltens representanter i samband med besöken.

God praxis

Man strävar efter att upprätthålla samarbetet mellan arbetslivskommissionen och utbildningsanordnaren. Arbetslivskommissionen samarbetar med läroanstalterna och arbetslivet i samband med besöken. Läroanstalterna bjuder in arbetslivsrepresentanter på besök. Samtidigt lyssnar man på och diskuterar med de studerande.

Generella observationer

Hur säkerställer man arbetsplatshandledarnas yrkeskunskap?

Utvecklingsområden i anordnarnas verksamhet

Samarbetet med arbetslivet bör utvecklas. Efter coronan måste man styra yrkesproven till arbetslivet.

Det råder en skriande brist på yrkeskunniga lärare, och pensioneringar bidrar till detta.

Gemensamma examensdelar och deras delområden

De gemensamma examensdelarna och deras delområden är läroanstaltsspecifika, och man har diskuterat dem i samband med besöken. Branschspecifik integration i yrkesämnena önskas, exempelvis för matematikens del.

Examensgrundernas funktion

Reflektioner

Examensgrundernas överensstämmelse med arbetslivet

Grunderna för grundexamen inom el- och automationsbranschen motsvarar arbetslivet väl, vilket ger stora möjligheter att förverkliga examen i arbetslivet.

Examensstrukturens avläggandeordning SP2 och SP3 bör ses över när examensgrunderna förnyas.

Förverkligande av valfrihet i avläggandet av examina

Grundexamen inom el- och automationsbranschen är redan i sig själv omfattande och att få plats med valbara examensdelar på 180 kp är utmanande. De valbara delarnas omfattning bör ändå granskas.

Behov av tilläggsanvisningar gällande yrkesskicklighetskraven för examensdelar eller sätt att påvisa yrkesskicklighet

Arbets- och elsäkerhetsfrågor ska beaktas i examensdelarnas krav på yrkesskicklighet och i sätten att påvisa yrkesskicklighet. Målet är noll (0) olycksfall i arbetet.

Erfarenheter av examensgrundernas funktion

Examensgrunderna fungerar i nuläget bra. Antalet kompetenspoäng per examensdel bör ses över när man förnyar grundexamen inom el- och automationsbranschen.

Allmänna observationer om arbetslivsresponsen (enkät för arbetsplatshandledare)

I arbetslivsresponsen i enkäten för arbetsplatshandledare kan man se överraskande stor spridning mellan läroanstalterna.

Mest spridning fanns i arbetslivsresponsen för påståendet att läroanstalten erbjöd tillräckligt med introduktion för bedömningen av den studerandes yrkesprov.